

Vindkraft i Östergötland - tillbakablick

1990-tal

Under 1990-talet väcktes intresset för vindkraft och utbyggnaden startade tidigt i länet.

De första verken byggdes i ett område kring Linköping, Mjölby, Ödeshög och Vadstena. Oftast byggdes ett eller några få verk på varje plats, vanligtvis av markägaren själv. Höjden på de första verken är ca 45 m och effekten 0,15 – 0,23 MW.

Mot slutet av 90-talet hade förfrågningarna blivit så många att kommunerna fick bromsa utvecklingen för att skapa en sammanhållen policy eller planering för utbyggnaden. Då initierades också en regional dialog om planering och prövning av vindkraft. Verkens storlek hade då växt till 80–90 m med en effekt om 0,5 – 0,85 MW vardera.

Länsstyrelsen tog fram råd och riktlinjer för vindkraft år 1997.

2000-talet

Under 2000-talet var det stark tillväxt i vindkraftutbyggnaden. Intresset växte i takt med att staten uppmuntrade utbyggnaden och kommunerna hittade system för hantering av lokala målkonflikter.

Prövningssystemet utvecklades genom miljöbalkens införande, med krav på miljöprövning för verk/grupper om 1 MW eller större. Detta ändrades några gånger de följande åren.

Länsstyrelsen genomförde ett flertal uppdrag för att stödja utbyggnad, bland annat förslag till riksintressen och förankring av regionala planeringsmål för vindbruk.

Verken ökade i storlek och omfattning. De vanligaste verken byggdes med 65 m torn och 91 m totalhöjd, med effekt 0,85 MW. Allt oftare byggdes tre eller flera verk i varje grupp.

Många kommuner tog fram översiktsplaner för att förankra inriktningen. Samtliga kommuner hanterade på ett eller annat sätt vindkraft i översiktliga planer eller i tematiska tillägg till översiktsplaner, de flesta med ekonomiskt stöd från Boverket.

Storleken på vindkraftverken ökade efter hand. Verk med totalhöjd 150 meter blev vanligare.

År 2008 togs beslut om 13 nya riksintresseområden för vindbruk i Östergötland. Sedan tidigare fanns ett riksintresse till havs. De nya områdena låg samtliga i skogsområden i länets ytterkanter. Inga riksintressen pekades ut på Östgötaslätten. Slätten är tätbefolkat och det fanns inte några områden som var tillräckligt stora för att rymma minst 12–15 vindkraftverk.

Försvarmakten införde år 2010 ett stoppområde för vindkraft i ett område med en radie på 40 km från Malmens flygplats i Linköping. Flera av de nya riksintesseområdena omintetgjordes av försvarmaktens stoppområde.

Det nationella planeringsmålet för vindkraft var 10 TWh, varav 4 TWh på land. Östergötland fick ett balanserat regionalt planeringsmål på 56 GWh (1,4 % av det nationella målet på land), vilket uppfylldes före 2010.

Ett par lagändringar för vindkraft gjordes under 2000-talet. År 2007 ändrades tillståndsplikten från 1 MW till 25 MW. År 2009 ändrades tillståndsplikt från effekt till totalhöjd och antal.

2010-tal

Länstyrelsen tog fram en vindkraftpolicy år 2011. Då hade det skett en relativt omfattande utbyggnad av vindkraft i Östergötland. I slutet av år 2010 hade 103 vindkraftverk uppförts, och den totala produktionen i länet uppgick till närmare 140 GWh. Enligt policyns finns vindenergimässigt goda förutsättningar för vindkraft i länet och intresset för att bygga vindkraft var generellt stort. Policyn innehåller rekommendationer om hur vindkraftverk bör placeras för att minska påverkan på hälsa och säkerhet, areella näringar, landskapsbild, kulturmiljö, naturvård och friluftsliv.

Ungefär samtidigt som policyn är klar börjar förutsättningar för vindkraft ändras.

Från år 2010 märks nya förutsättningar och ett krympande utrymme för utbyggnad av vindkraft. Stoppområdet runt Malmens flygplats, en cirkel med radien 40 km, har en stor inverkan och påverkar åtta kommuner varav Mjölby och Linköpings kommuner täcks helt. Området motsvarar 40% av hela länets areal.

Vindkraftverkens ökande storlek skapar nya planeringsförutsättningar. Eftersom 150-metersverken kan placeras i skogen går det också att leta efter nya vindlägen i mer höglänta områden. Här blåser det dessutom bättre än på slätten.

Riksintressena för vindbruk arbetas om. Inget av de tidigare 13 riksintressena har tillräckligt bra vindförhållanden och tas bort. De ersätts med fyra nya områden. Några av de tidigare områdena fick ändå vara kvar på grund av pågående miljöprövning.

De flesta vindkraftprövningar efter 2010 har avsett större parker i de norra och östra delarna av länet. Prövningarna har haft skiftande utgång. Försvarsmaktens intressen, fågelskydd eller andra motstående intressen har ofta visat sig väga tyngre än vindkraftutbyggnad. I flera fall har beslut överklagats och kritik har riktats mot prövningsunderlaget.

Försvarsmakten har förutom Malmen också stoppområde/flyghinderrestriktion vid Karlsborgs flygplats som påverkar vissa delar av Vadstena och Motala kommuner.

Försvarsmakten har också anspråk på lågflygningsområde över Ydre kommun och norra Småland. Detta område är dock inte förklarat som riksintresse, utan som ett övrigt allmänt intresse för totalförsvaret enligt 3 kap 9§ första stycket miljöbalken.

Det finns inga områden till havs i Östergötland som har kunnat prioriteras för vindkraft i samrådsförslaget till havsplan. Till största delen beror det på att det är för djupt vatten utanför skärgården. Närmare kusten och inne i skärgården sätter skyddsregler i 4 kap. 3 § miljöbalken stopp för utbyggnad av vindkraftparker. Riksintresseområdet för vindbruk, som till 80 % ligger i Södermanlands län och till 20 % i Östergötlands län, är det enda grundare havsområdet. I

detta område finns dock andra motstående intressen främst försvarsmaktens intressen och naturskyddsintressen (Natura 2000).

Nuläge för vindkraft år 2020

I Östergötland finns ca 140 vindkraftverk, de flesta byggda i västra delen av länet före år 2010. Kommunerna i länet har arbetat med vindkraftplanering, men det har ännu inte byggts vindkraftverk i alla kommuner. Vindkraftutbyggnaden i Östergötland hade tidigare en stark utveckling men den har nu stannat av. Många motstående intressen förekommer i länet. Försvarsmaktens riksintressen och särskilda skyddsregler i miljöbalken, t ex bestämmelser för obruten kust och Natura 2000, täcker tillsammans minst 60% av länets areal. På kvarvarande delar konkurrerar vindkraften med andra starka anspråk så som bebyggelse- och landsbygdsutveckling, natur- och kulturmiljövärden samt friluftsliv. Samtidigt behöver det finnas tillräckligt mycket vindenergi för att ett område ska vara intressant för vindkraftsetablering.

Flera nekade miljötillstånd och överklaganden speglar att planeringsförutsättningarna är osäkra och att det är svårt att förankra etableringarna lokalt. Det kommunala intresset för utbyggnad av vindkraft har också blivit otydligare.